

Реагування на звернення про зникнення особи безвісти внаслідок збройної агресії проти України

Оксана Пчеліна,

д-ка юрид. наук, професорка, Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0224-1767>, e-mail: pchelinaov@icloud.com

Віталій Пчелін,

д-р юрид. наук, професор, Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9540-9084>, e-mail: pchelin@me.com

Визначено суб'єкти та способи звернення до правоохоронних органів із заявою про розшук особи, зниклої безвісти за особливих обставин. Висвітлено особливості реагування на звернення про зникнення особи безвісти внаслідок збройної агресії проти України.

Ключові слова: реагування; безвісти зникла особа; розшук особи; збройна агресія; зникнення особи безвісти за особливих обставин; біологічні зразки; ДНК-профіль.

Responding to appeals on the disappearance of a missing person as a result of armed aggression against Ukraine *Oksana Pchelina, Vitalii Pchelin*

Subjects and methods of applying to law enforcement agencies in a search for a person missing due to special circumstances are determined. The peculiarities of responding to appeals on the disappearance of a missing person as a result of armed aggression against Ukraine are highlighted.

Keywords: response, missing person, search for a person, armed aggression, disappearance of a missing person due to special circumstances, biological samples, DNA profile.

У результаті збройної агресії російської федерації (далі — рф) проти України багато сфер її суспільного життя зазнали вагомої і, на жаль, часто непоправної шкоди. Тому перед нашою державою взагалі й окремими суб'єктами стоїть важливе завдання не тільки відбити ворожі напади й припинити бойові дії, звільнивши від російських військ територію України, а й виявляти, фіксувати та розслідувати всі кримінальні правопорушення, пов'язані зі збройною агресією рф. Наслідком бойових дій є загибель значної кількості як поміж військовослужбовців, так і цивільного населення. У межах документування воєнних злочинів на деокупованих територіях виявлено 3 тис. тіл загиблих [1, с. 3], однак часто тіла жертв настільки понівечені, що ідентифікувати їх за ознаками зовнішності просто неможливо.

Не менш розповсюдженими є випадки, коли про долю особи нічого невідомо, у такому разі особу вважають зниклою безвісти. Тому з метою пошуку особи, всебічного розслідування обставин її зникнення та визначення її місцеперебування необхідно звернутися до правоохоронних органів, адже близькі родичі та члени сім'ї особи, зниклої безвісти за особливих обставин, мають право знати її долю, що передбачає отримання достовірних відомостей про місцеперебування

особи, обставини її загибелі (смерті), місце поховання (якщо воно відоме) [2]. З урахуванням цих обставин у нашому дослідженні висвітлено особливості реагування на звернення про зникнення особи безвісти внаслідок збройної агресії проти України.

Згідно із законодавством України особою, зниклою безвісти, вважають фізичну особу, стосовно якої відсутні відомості про її місцеперебування на момент подання заявником заяви про її розшук. Таку особу вважають зниклою безвісти за особливих обставин, якщо вона зникла безвісти у зв'язку зі збройним конфліктом, воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру [3]. Із наведеного вище зрозуміло, що особу вважають безвісти зниклою з моменту подання заяви до правоохоронного органу про її зникнення. Зокрема, завдання з розшуку осіб, які зникли безвісти, покладено на органи Національної поліції (далі — НП) та органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність і визначені Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність». Заяву про розшук особи, зниклої безвісти за особливих обставин, подають до відповідного територіального органу НП України. Заяву про розшук особи, зниклої безвісти за особливих обставин, може подати

родич такої особи, представник військового формування, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, громадське об'єднання або будь-яка інша особа, якій стало відомо про зникнення, а також Уповноважений із питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, якщо зазначені особи звернулися до нього з повідомленням про зникнення особи. У заяві про розшук особи, зниклої безвісти, зазначають інформацію, що може сприяти розшуку такої особи [3]. Подати заяву про зникнення особи безвісти внаслідок збройної агресії проти України та її розшук до НП України можна у такий спосіб: письмово у відповідному територіальному підрозділі поліції; шляхом направлення такої інформації поштою, зокрема електронною (rozshuk_znyklyh@police.gov.ua); зателефонувати на гарячу лінію 089 420 18 67 або скористатися чат-ботом (https://t.me/poshuk_znyklyh) [4].

На підставі заяви про зникнення безвісти особи внаслідок збройної агресії проти України відповідно до ст. 214 Кримінального процесуального кодексу (далі — *КПК*) України до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — *ЄРДР*) вносять відомості про вчинення кримінального правопорушення [5]. Водночас в ЄРДР позначають, що особа зникла безвісти за особливих обставин. До того ж у таких випадках родичам зниклої безвісти особи внаслідок збройної агресії проти України рекомендовано разом із заявою до поліції про факт зникнення людини здавати біологічні зразки (це потрібно для виведення ДНК-профілю та подальшого порівняння із наявними у єдиній базі даних) [6].

Здійснюючи досудове розслідування, проводять процесуальні й інші заходи, спрямовані на визначення ймовірного місця знаходження зниклої особи та її ідентифікації. Оскільки однією з версій у таких кримінальних провадженнях є смерть особи внаслідок учинення воєнного злочину чи іншого кримінального правопорушення, пов'язаного зі збройною агресією РФ, потрібно отримати біологічні зразки у біологічних батьків або дітей зниклої особи, необхідні для виведення ДНК-профілю, та провести ідентифікацію невпізнаних трупів, виявлених на території ймовірного зникнення особи (наприклад, де велися бойові дії чи яка була під окупацією). У такий спосіб здійснюють судово-медичну ідентифікацію тіл (останків) померлих (загиблих) осіб із використанням генетичного аналізу [3]. Відібрання зразків і проведення молекулярно-генетичної

експертизи здійснюють лише за постановою слідчого [6].

Зокрема, спеціалісти-криміналісти слідчих підрозділів НП під час розслідування злочинів за фактом зникнення особи безвісти за особливих обставин під час отримання зразків для експертизи (ст. 245 КПК України) відбирають біологічні зразки для ДНК-аналізу та реєстрації геномної інформації, а також пошуку співпадінь ДНК-профілів, зокрема на деокупованих територіях [1, с. 6]. Зазвичай у живих людей відбирають зразки крові, епітелій із ротової порожнини та зразки слини. Також зразки взяті можуть безпосередньо у відділеннях судово-медичної лабораторії за дорученням процесуально уповноваженої особи (слідчого) або за дорученням суду [6].

У померлих зразки відбирають у відділі експертизи трупів (це може бути будь-який біологічний матеріал: кров, м'які тканини, окремі кістки або їх фрагменти). Далі ці зразки спрямовують у відділення судово-медичної експертизи, де виділяють ДНК-профіль [6]. На місця обстрілів виїжджають мобільні ДНК-лабораторії, надані партнерами зі США, які дають змогу ідентифікувати тіло впродовж 1,5 год після смерті за наявності біологічних зразків родичів померлого [1, с. 7].

ДНК-профілі заявників-родичів безвісти зниклих осіб і невпізнаних трупів відправляють до централізованого автоматизованого обліку генетичних ознак людини, де в автоматичному режимі проводять їх порівняння [6] за допомогою автоматизованої системи на підставі заяви близьких родичів осіб, зниклих безвісти [7, с. 56].

Отже, у разі звернення до правоохоронного органу із заявою про зникнення безвісти особи внаслідок збройної агресії проти України вносять відповідні відомості до ЄРДР і починають досудове розслідування, під час якого у близьких родичів такої особи відбирають зразки біологічного матеріалу для проведення молекулярно-генетичної експертизи. Для ідентифікування за генетичними ознаками невизначених тіл загиблих унаслідок збройної агресії РФ активно використовують можливості криміналістичних обліків, а саме Центрального обліку генетичних ознак людини.

Перелік джерел посилання

1. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2022 році / Національна поліція України. URL: <https://www.npu.gov.ua/diyalnist/zvitnist/richni-zviti> (дата звернення: 03.03.2023).

2. Права осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та членів їхніх сімей / Право в умовах війни. URL: <https://bit.ly/3Tg48w6> (дата звернення: 03.03.2023).
3. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин : Закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 38. Ст. 280.
4. Якщо особа зникла безвісти за особливих обставин: алгоритм дій / Право в умовах війни. URL: <https://bit.ly/3l66f9f> (дата звернення: 03.03.2023).
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.
6. Пошук загиблих та зниклих безвісти за ДНК під час війни — роз'яснення МОЗ / Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://bit.ly/3JA85sd> (дата звернення: 03.03.2023).
7. Криміналістичне дослідження ДНК: технології та можливості : навч. посіб. / Р. Л. Степанюк, С. І. Перлін, В. В. Кікінчук та ін. Вид. 2-ге, переробл. та допов. Харків, 2022. 120 с.

Особливості використання сучасних стандартів технології Wi-Fi

Михайло Ромбовський,

канд. фіз.-мат. наук, Сумський НДЕКЦ, м. Суми, Україна, ORCID:
<https://orcid.org/0000-0002-2296-3452>, e-mail: rombovsky_m@ukr.net

Роботу присвячено аналізу особливостей сучасних стандартів технологій Wi-Fi в межах проведення судових експертиз за експертною спеціальністю «Дослідження телекомунікаційних систем (обладнання) та засобів».

Ключові слова: стандарт Wi-Fi; бездротові пристрої; загасання електромагнітних хвиль; судова експертиза.

The features of using modern standards of Wi-Fi technology

Michael Rombovsky

This work is devoted to the analysis of the features of modern standards of Wi-Fi technology in the framework of forensic examinations in the expert specialty «The study of telecommunication systems (equipment) and methods».

Keywords: Wi-Fi standard; wireless devices; attenuation of electromagnetic waves; forensics.

Під час проведення експертиз за експертною спеціальністю 10.17 «Дослідження телекомунікаційних систем (обладнання) та засобів» виникає потреба оцінити якість сигналу в разі використання сучасних стандартів у наявних мережах Wi-Fi. Ми проаналізували порушене питання, продовжуючи тему оцінки фізичних і технічних особливостей сучасних стандартів, розпочату минулого року [1].

Із жовтня 2018 року стандарти 802.11 отримали більш прості та зрозумілі імена стандартів Wi-Fi [2]. Така спрощена нумерація, на думку Wi-Fi Alliance, дасть змогу користувачам, які мають незначний досвід роботи з обладнанням Wi-Fi, правильно дібрати обладнання для забезпечення максимальної продуктивності в мережі Wi-Fi (наприклад, щоб сучасні гаджети з адаптером 802.11ac не використовувати в мережі стандарту 802.11n). Порівняти номери стандартів тепер

набагато простіше, а послідовна нумерація полегшує визначення новіших стандартів.

Сьогодні активно відбувається перехід побутових бездротових пристроїв (маршрутизатори, точки доступу, бездротові адаптери тощо) на стандарт бездротових мереж п'ятого покоління Wi-Fi 5 (IEEE 802.11ac). Розглянемо основні переваги й недоліки цього стандарту. Водночас основну увагу приділимо ключовим фізичним і технічним особливостям та проведемо порівняння з попереднім стандартом Wi-Fi 4 (IEEE 802.11n).

Маємо зауважити, що сьогодні стандарти та технології Wi-Fi стрімко розвиваються (ідеться про стандарти 802.11ax та 802.11be) [3].

Фінальну версію специфікації IEEE 802.11ac ухвалено в січні 2014 року.

Основні переваги стандарту 802.11ac:

- робота бездротових пристроїв в діапазоні частот 5 ГГц;